

Na tej stronie przedstawiono informacje na temat systemu prawnego w Słowacji.

Informacje na temat porządku prawnego w Słowacji można znaleźć na stronie internetowej Europejska Sieć Sądowa: porządek prawny w sprawach cywilnych.

Źródła prawa

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Terminu „źródła prawa” używa się w trzech znaczeniach:

- źródła prawa w sensie materialnym – materialne źródła prawa;
- źródła prawa w sensie epistemologicznym – źródła wiedzy o prawie;
- źródła prawa w sensie formalnym – formalne źródła prawa.

Ze względu na sposób powstawania norm prawnych i na obowiązujące formy ich wyrażania tradycyjnie rozróżnia się następujące źródła prawa:

- zwyczaj prawny;
- precedens (prawo tworzone przez sędziów);
- akty normatywne;
- umowy o charakterze normatywnym;
- ogólne zasady prawa;
- zasady współżycia społecznego;
- współczesne opracowania, literatura prawna i opinie ekspertów;
- umowy międzynarodowe, jeżeli zostały należycie włączone do porządku prawnego Republiki Słowackiej.

Hierarchia norm prawnych

Jedną z podstawowych zasad słowackiego porządku prawnego jest hierarchia norm prawnych. Zrozumienie jej właściwego miejsca w praktyce ustawodawczej oraz w stosowaniu prawa ma podstawowe znaczenie z punktu widzenia zgodności z prawem. Hierarchia norm nie jest jednak wyłącznie kwestią zwykłego logicznego pierwszeństwa lub podporządkowania. Dotyczy ona całości kwestii **prawowitej władzy** i obejmuje również kategoryczny imperatyw, zgodnie z którym przepis może ustanowić wyłącznie organ uprawniony do tego na mocy ustawy – w granicach określonych w tej ustawie oraz w ramach kompetencji ustawodawczych tego organu.

Przepisy klasyfikuje się według tzw. „mocy prawnej”. **Moc prawna** odnosi się do właściwości przepisów prawa, które przesądzają o tym, że jeden przepis jest podrzędny względem drugiego (tj. przepisu o wyższej mocy prawnej), lub do sytuacji, w której konkretny przepis wyprowadzono z przepisu o wyższej mocy prawnej. W sytuacji, w której występują przepisy o różnej mocy prawnej, przepis o niższej mocy prawnej nie może być sprzeczny z przepisem o wyższej mocy prawnej, natomiast przepis o wyższej mocy prawnej może uchylić przepis o niższej mocy prawnej.

Pod względem poziomów mocy prawnej przepisy można sklasyfikować hierarchicznie w sposób następujący:

Ustawodawstwo pierwotne (ustawy)

- ustawy konstytucyjne (należące zawsze do ustawodawstwa pierwotnego),
- ustawy (należące do ustawodawstwa pierwotnego lub wywodzące się z ustaw konstytucyjnych).

Ustawodawstwo wtórne (ustawodawstwo niższego rzędu)

- rozporządzenia rządu – należące zawsze do ustawodawstwa wtórnego,
 - przepisy wydawane przez instytucje administracji centralnej – należące zawsze do prawodawstwa wtórnego,
 - przepisy wydawane przez organy samorządowe – należące do ustawodawstwa pierwotnego lub wtórnego,
 - przepisy wydawane w wyjątkowych okolicznościach przez organy inne niż instytucje administracji centralnej – zawsze będące prawodawstwem wtórnym.
- W systemie prawnym nadrzędność aktu oznacza, że wszystkie inne przepisy prawne muszą z niego wypływać, muszą być z nim zgodne i nie mogą być z nim sprzeczne. W praktyce oznacza to, że gdy przepis usytuowany niżej w hierarchii jest sprzeczny z przepisem wyższej rangi, należy przestrzegać przepisu wyższej rangi.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za stanowienie prawa

Do przyjmowania przepisów prawa uprawnione są wymienione poniżej organy (organy prawodawcze):

- Rada Narodowa Republiki Słowackiej (Národná rada Slovenskej republiky) – konstytucja, ustawy konstytucyjne, ustawy, umowy międzynarodowe rangi ponadustawowej, umowy międzynarodowe z mocą ustawy,
- rząd Republiki Słowackiej – rozporządzenia rządu,
- ministerstwa i inne instytucje administracji centralnej – decyzje wykonawcze, dekrety wykonawcze i rozporządzenia wykonawcze;
- rady gmin i miast – uchwały powszechnie obowiązujące,
- organy władz gminnych i miejskich oraz organy samorządowe – uchwały powszechnie obowiązujące.

Proces legislacyjny

Etapy procesu legislacyjnego:

- wniesienie projektu ustawy – inicjatywa ustawodawcza,
- debata nad projektem ustawy,
- głosowanie (decyzja w sprawie projektu ustawy),
- podpisanie przyjętego projektu ustawy,
- ogłoszenie (promulgacja) ustawy.

Proces decyzyjny

Proces legislacyjny

Wniesienie projektu ustawy – inicjatywa ustawodawcza

Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy nr 460/1992 (Konstytucja Republiki Słowackiej) projekty ustaw mogą być wnoszone przez: komisje Rady Narodowej Republiki Słowackiej, członków Rady Narodowej Republiki Słowackiej, rząd Republiki Słowackiej.

Zgłoszone projekty ustaw przedstawia się w podziale na artykuły wraz z uzasadnieniem.

Debatą nad projektem ustawy

Zgodnie z regulaminem Rady Narodowej Republiki Słowackiej (ustawa nr 350/1996) projekty ustaw rozpatruje się w trzech czytaniach:

Pierwsze czytanie obejmuje ogólną debatę nad istotą lub tzw. **filozofią projektu ustawy**. Na etapie tego czytania nie można zgłaszać poprawek ani wniosków. **W trakcie drugiego czytania** projekt ustawy jest omawiany w komisji lub komisjach Rady Narodowej, do których został skierowany. Komisja Konstytucyjna ocenia każdy projekt ustawy przede wszystkim w celu zapewnienia **zgodności ze słowacką konstytucją**, ustawami konstytucyjnymi, umowami międzynarodowymi wiążącymi Republikę Słowacką, ustawami oraz prawem Unii. Na tym etapie istnieje możliwość **zgłaszania poprawek i wniosków**, które poddaje się pod głosowanie po zakończeniu prac w komisjach. Z tego względu konieczne jest uzgodnienie stanowisk przed rozpoczęciem debaty nad projektem ustawy w Radzie Narodowej. Po **zatwierdzeniu przez Komisję Koordynacyjną wspólnego sprawozdania komisji** w trybie uchwały specjalnej projekt ustawy trafia do Rady Narodowej Republiki Słowackiej. Sprawozdanie to stanowi podstawę debaty w Radzie Narodowej i głosowania nad projektem ustawy w drugim czytaniu.

Trzecie czytanie ogranicza się do tych przepisów projektu ustawy, w odniesieniu do których zatwierdzono poprawki lub wnioski w drugim czytaniu. W trzecim czytaniu jedynymi zmianami, jakie mogą zaproponować członkowie parlamentu, są poprawki błędów w redakcji legislacyjnej oraz błędów gramatycznych i ortograficznych. Poprawki i wnioski mające na celu usunięcie innych błędów musi zgłosić co najmniej 30 członków Rady Narodowej Republiki Słowackiej. Po ich przedyskutowaniu projekt ustawy poddaje się pod głosowanie w całości.

Głosowanie (decyzja w sprawie projektu ustawy)

Aby można było uchwalić ustawę, **za jej przyjęciem musi zagłosować co najmniej połowa obecnych posłów**.

Zmiana konstytucji oraz uchylenie jej poszczególnych artykułów wymagają większości kwalifikowanej, tzn. trzech piątych głosów wszystkich członków Rady Narodowej Republiki Słowackiej (3/5 ze 150).

Do osiągnięcia kworum Rady Narodowej Republiki Słowackiej wymagana jest obecność co najmniej połowy jej członków.

Podpisanie przyjętego projektu ustawy

Przyjęty projekt ustawy podpisuje:

Prezydent Republiki Słowackiej,
przewodniczący Rady Narodowej Republiki Słowackiej,
premier Republiki Słowackiej.

Ten etap procedury obejmuje sprawdzenie treści, poprawności proceduralnej i ostatecznej formy przyjętego projektu ustawy. Podpisując ustawę, wymienieni wyżej urzędnicy najwyższą rangą według konstytucji zatwierdzają jej treść.

Prezydent ma prawo zgłosić „weto zawieszające” i odmówić podpisania przyjętej ustawy, jeżeli uzna, że jej treść zawiera wady. Prezydent odsyła następnie przyjętą ustawę, wraz ze swoimi uwagami, do Rady Narodowej Republiki Słowackiej do ponownego rozpatrzenia.

Odbywa się wówczas drugie i trzecie czytanie zwróconej ustawy. Na tym etapie Rada Narodowa Republiki Słowackiej może uwzględnić uwagi Prezydenta, choć nie ma takiego obowiązku. Rada Narodowa może odrzucić „weto zawieszające” w ponownym głosowaniu – ustawa zostanie wówczas ogłoszona, nawet bez podpisu Prezydenta.

Ogłoszenie (promulgacja) ustawy

Ostatnim etapem procesu legislacyjnego jest ogłoszenie ustawy. Przepisy mające zastosowanie do całego terytorium państwa podlegają promulgacji w dzienniku urzędowym Republiki Słowackiej (Zbierka zákonov). Za ogłoszenie odpowiada słowackie Ministerstwo Sprawiedliwości. Dziennik urzędowy jest państwowym narzędziem promulgacji Republiki Słowackiej. Ukazuje się on w formie elektronicznej i papierowej. Wersja elektroniczna i papierowa dziennika urzędowego wywołują takie same skutki prawne i mają jednakową zawartość. Wersja elektroniczna dziennika urzędowego jest dostępna nieodpłatnie za pośrednictwem portalu Slov-Lex.

Wejście w życie

Akty ustawodawcze wchodzą w życie z dniem ich ogłoszenia w dzienniku urzędowym.

Akty ustawodawcze zaczynają obowiązywać 15 dnia po ich ogłoszeniu w dzienniku urzędowym, chyba że w treści przepisów określono inną datę.

Inne akty zaczynają obowiązywać z dniem ich ogłoszenia w dzienniku urzędowym.

Sposoby rozstrzygania konfliktów między poszczególnymi źródłami prawa

Akt normatywny o niższej mocy prawnej nie może być sprzeczny z aktem normatywnym o wyższej mocy.

Akt normatywny można zmienić lub uchylić wyłącznie aktem normatywnym o takiej samej lub wyższej mocy prawnej.

W praktyce przy rozstrzyganiu niezgodności między aktami prawnymi o takiej samej mocy prawnej stosuje się zasadę, że późniejszy akt prawny uchyla lub zmienia akt wcześniejszy, a bardziej szczegółowa norma prawna uchyla lub zmienia normę prawną o charakterze ogólnym.

Trybunał Konstytucyjny Republiki Słowackiej orzeka w przedmiocie:

zgodności ustaw z konstytucją;

zgodności rozporządzeń rządu i powszechnie obowiązujących przepisów prawa wydawanych przez ministerstwa i inne instytucje administracji centralnej z konstytucją, ustawami konstytucyjnymi i ustawami;

zgodności powszechnie obowiązujących uchwał wydawanych przez organy samorządowe z konstytucją i ustawami;

zgodności powszechnie obowiązujących przepisów wydawanych przez lokalne organy administracji centralnej z konstytucją, ustawami oraz innymi

powszechnie obowiązującymi przepisami prawa;

zgodności powszechnie obowiązujących przepisów prawa z umowami międzynarodowymi ogłoszonymi w trybie określonym dla promulgacji ustaw.

Jeżeli Trybunał Konstytucyjny stwierdzi niezgodność między przepisami prawa, przepisy te – ich części lub poszczególne artykuły – tracą moc obowiązującą.

W przypadku gdy organy, które wydały przepisy, nie dokonają ich harmonizacji z właściwymi przepisami o wyższej mocy prawnej w przewidzianym ustawowo terminie, którego bieg rozpoczyna się od dnia wydania orzeczenia, przepisy te – ich części lub poszczególne artykuły – tracą moc.

Prawnicze bazy danych

Baza danych Slov-Lex Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Słowackiej

Prowadzony przez Ministerstwo Sprawiedliwości portal „Elektroniczna baza aktów prawnych (Slov-Lex)” opiera się na dwóch wzajemnie połączonych systemach informatycznych:

systemie informatycznym **eZbierka** (e-Zbiór) zawierającym wiążące teksty skonsolidowane przepisów i innych norm w formie elektronicznej przeznaczone dla adresatów tych przepisów i norm;

systemie informatycznym **eLegislátiva** (e-Ustawodawstwo), który służy do zarządzania procesem ustawodawczym na każdym jego etapie i jest wyposażony w zaawansowane narzędzia edycji dostępne dla ustawodawców.

Korzyści dla grup docelowych

Z uwagi na rosnącą liczbę i złożoność przepisów coraz trudniej jest stosować w praktyce podstawową zasadę prawną, zgodnie z którą wszyscy obywatele powinni być zaznajomieni z ważnymi i obowiązującymi przepisami oraz być świadomi swoich praw i obowiązków. Projekt Slov-Lex przyczyni się do poprawy wdrażania tej zasady, zapewniając skuteczny dostęp do obowiązujących przepisów wszystkim:

obywatelom – stanowiący część projektu system eZbierka przyniesie w szczególności takie korzyści jak ułatwienie dostępu do obowiązujących przepisów pod kątem formalnym i merytorycznym, bez konieczności uiszczania opłat, oraz poprawa znajomości nowych przepisów wśród obywateli;

przedstawicielom zawodów prawniczych – zyskają oni stały dostęp do obowiązujących przepisów i możliwość otrzymania powiadomienia o nowych przepisach słowackich lub unijnych, zarówno w ujęciu ogólnym, jak i szczegółowym, tj. w zakresie przepisów regulujących dziedziny ich specjalizacji;

przedsiębiorcom – zyskają oni stały, nieodpłatny dostęp do obowiązujących przepisów i możliwość zapoznania się z nowymi przepisami słowackimi lub unijnymi, zarówno w ujęciu ogólnym, jak i szczegółowym, tj. w zakresie przepisów regulujących obszary ich działalności; lepsze otoczenie regulacyjne stworzy korzystniejsze warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i ograniczy obciążenie administracyjne związane z prowadzeniem działalności;

jednostkom samorządu lokalnego i regionalnego – otrzymają one stały, nieodpłatny dostęp do źródeł obowiązujących przepisów przy jednoczesnym ograniczeniu obciążającego je obciążenia administracyjnego (które wynika z wymagającego pod względem administracyjnym i kosztownego obowiązku zapewniania dostępu do zbioru aktów prawnych w dni robocze, co wymaga wykupienia abonamentu i archiwizacji papierowych wersji zbioru) przez zastąpienie tego uciążliwego obowiązku zapewniania wspomaganego dostępu do zbioru w dni robocze;

organom administracji publicznej – z jednej strony projekt zapewni stały, nieodpłatny dostęp do źródeł obowiązujących przepisów, a z drugiej – ograniczy obciążenie administracyjne, a tym samym koszt finansowy procesu ustawodawczego, jak również zapewni możliwość lepszej realizacji zadań w zakresie stanowienia prawa i wdrażania prawodawstwa Unii Europejskiej;

organom wymiaru sprawiedliwości – zyskają one stały i szybki dostęp do obowiązujących przepisów zgodnie ze stanem prawnym na dowolnie wybrany dzień w przeszłości oraz możliwość zapoznania się z zamieszczonymi w orzeczeniach odesłaniami do przepisów obowiązujących w dowolnej chwili, co doprowadzi do przynajmniej częściowego wyeliminowania rutynowych czynności wykonywanych przez sędziów i urzędników sądowych oraz zwiększenia skuteczności ich pracy;

organom ustawodawczym – zyskają one dostęp do skutecznego narzędzia do sporządzania projektów aktów prawnych i zarządzania procesem ustawodawczym, co wyeliminuje część uciążliwych formalności administracyjnych i pozwoli im skoncentrować się w większym stopniu na treści rozpatrywanych wniosków ustawodawczych.

Powiązane strony

Portal prawny i informacyjny Slov-Lex

Ostatnia aktualizacja: 10/11/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.